

Position paper

Netwerk preventie van de Federatie Medisch Specialisten

30 november 2022

Integrale preventieve maatregelen kunnen de toenemende zorgvraag remmen en (verergering van) ziekte bij patiënten voorkomen. Het Integraal Zorgakkoord heeft dan ook van preventie een speerpunt gemaakt. Ook het visiedocument Medisch Specialist 2025 bevat stevige ambities om de betrokkenheid van de medisch specialist bij preventie en gezondheidsbevordering te bekrachtigen.

In het verlengde hiervan is afstemming nodig over wat we verstaan onder deze ambities en tot hoever ze reiken. Met andere woorden: wat zijn de medische en maatschappelijke verantwoordelijkheden van medisch specialisten in een preventielandschap, waar sociale, economische, duurzaamheids- en gezondheidsvraagstukken in elkaar grijpen? Hoe overbruggen we de gezondheidskloof zodat iedereen in ons land, ongeacht financiële situatie, opleiding of status, gelijke gezondheidskansen krijgt? Wat kunnen we doen aan het bevorderen van gezondheid, van de wieg tot het graf?

Het Netwerk preventie van de Federatie Medisch Specialisten heeft als vertrekpunt deze stellingen en toelichtingen opgesteld. Uiteindelijk streven we naar algemene, breedgedragen standpunten die helderheid en aanknopingspunten bieden aan interne en externe partijen. Preventie vraagt om een samenhangende aanpak, over medische en maatschappelijke schotten heen.

Stelling 1: De medisch specialist heeft bij iedere patiënt aandacht voor preventie en een gezonde leefstijl

Toelichting

Een vijfde van de ziektelast is gerelateerd aan een ongezonde leefstijl.* Veel gezondheidsproblemen kennen een (gedeeltelijke) oorzaak in sociaal-economische of maatschappelijke achtergronden. Bovendien is een grote groep mensen niet opgewassen tegen de verleidingen van de industrie.

Vanuit de verantwoordelijkheid als zorgprofessional bevordert de medisch specialist geïndiceerde en zorggerelateerde preventie (zie kader). Leefstijl en preventie horen daarom bij iedere patiënt op de agenda te staan. Niet alleen omdat de medisch specialist expertise heeft over de relatie tussen leefstijl, gezondheid, ziekte, functioneren en de effectiviteit van preventieve interventies. Ook vanwege de impactvolle, motiverende invloed die veel medisch specialisten hebben op het gedrag van de patiënt.

De medisch specialist biedt de patiënt handvatten op het gebied van preventie en gezonde leefstijl. De daadwerkelijke begeleiding voor leefstijlverbetering ligt, afhankelijk van de situatie, vaak buiten het ziekenhuis. De medisch specialist verwijst, indien nodig, naar de huisarts of naar andere (zorg)professionals in het (para)medische of sociale domein.

Voor zover het er nog niet is, stimuleren medisch specialisten collega's, vakgroepen en hun zorginstellingen om te bouwen aan een regionale infrastructuur voor preventie, zodat het verwijzen naar een passend hulpprogramma mogelijk wordt.

Stelling 2: Iedere wetenschappelijke vereniging onderkent het belang van preventie, agendeert dit bij de achterban en plaatst het onderwerp op de maatschappelijke agenda

* Factsheet Preventie en Gezondheid, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport december 2020

Toelichting

Preventie is even belangrijk als medisch handelen: deze opvatting dringt steeds verder door binnen de wetenschappelijke verenigingen. Tal van activiteiten zijn hiervan het uitvloeisel, variërend van het oprichten van kenniscentra en het aanpassen van richtlijnen tot onderzoek naar leefstijlinterventies en het ontwikkelen van scholing.

Het is de taak van de wetenschappelijke vereniging om gemeenschappelijk beleid te formuleren op het gebied van het specialisme en preventie. De vereniging signaleert en agendeert intern de relevante (wetenschappelijke) ontwikkelingen op dit terrein. De vereniging staat de leden tevens bij om dit in de spreekkamer praktisch uit te voeren, bijvoorbeeld door preventie op te nemen in richtlijnen.

Daarnaast draagt de vereniging de gemeenschappelijke standpunten uit in het politieke en maatschappelijke domein. Wetenschappelijke verenigingen benoemen boegbeelden om het specialisme te vertegenwoordigen in het publieke domein als het gaat om universele en selectieve preventie (zie kader).

Stelling 3: Het Netwerk preventie stimuleert integraal preventiebeleid in het politieke domein en ondersteunt de preventie-activiteiten van de wetenschappelijke verenigingen

Toelichting

Het bevorderen van gezondheid is geen opdracht voor de zorg alleen. Politiek en overheid spelen een grote rol in het aanbieden van goede hulp en begeleidingsmogelijkheden op het gebied van preventie. Het Netwerk preventie van de Federatie Medisch Specialisten verbindt en onderhoudt contacten met betrokken politici en stakeholders om het landelijke beleid te beïnvloeden.

Wetenschappelijke verenigingen vinden steun, expertise en ervaring bij het Netwerk. Het Netwerk stimuleert een specialisme-overstijgende benadering.

Over preventie

Preventie is een breed begrip dat om duiding vraagt. Het grondbeginsel van preventie is het bevorderen en beschermen van gezondheid. Ook heeft preventie tot doel ziekten en complicaties en verspreiding van (infectie) ziekten te voorkomen of in een zo vroeg mogelijk stadium op te sporen. Preventie wordt vaak gesegmenteerd naar een specifieke doelgroep.

- Universele preventie richt zich op de gezonde bevolking (of delen daarvan) en bevordert en beschermt actief de gezondheid van de bevolking. Bijvoorbeeld de bewaking van de kwaliteit van het drinkwater of het Rijksvaccinatieprogramma.
- Selectieve preventie richt zich op bevolkingsgroepen met een verhoogd risico en voorkomt dat personen met één of meerdere risicofactoren voor een bepaalde aandoening daadwerkelijk ziek worden. Bijvoorbeeld de griepvaccinatie voor ouderen of bevolkingsonderzoek borstkanker.
- Geïndiceerde preventie richt zich op mensen met beginnende klachten en voorkomt dat beginnende klachten verergeren tot een aandoening. Bijvoorbeeld een bewegingsprogramma voor mensen met lage rugklachten of online groepscurriculum voor jongeren die last hebben van depressieve klachten.
- Zorggerelateerde preventie richt zich op mensen met een ziekte of aandoening en voorkomt dat een bestaande aandoening leidt tot complicaties, beperkingen, een lagere kwaliteit van leven of sterfte. Bijvoorbeeld een stoppen-met-roken-programma voor een COPD-patiënt of een Gecombineerde Leefstijlinterventie voor een patiënt met obesitas.